

Secundària
BambúLector

Guia de lectura adaptada
al model educatiu de les
competències i les directrius
de PISA.

Remei Barberà Gomis

Les aventures de Tom Sawyer

Mark Twain

Nom

Centre

Capítols I-VI

- 1 Indica a la columna de la dreta a quin capítol correspon cadascun dels continguts.

a A l'escola dominical Tom Sawyer guanya una Bíblia.	CAPÍTOL _____
b Primera aparició de Huckleberry Finn. Tom seu al costat de Becky a l'escola.	CAPÍTOL _____
c Tom aconsegueix que li pintin la tanca altres nois.	CAPÍTOL _____
d Tom es baralla amb un noi nouvingut.	CAPÍTOL _____
e Tom coneix una noia i se n'enamora des del primer moment.	CAPÍTOL _____
f Al servei religiós del diumenge es produeixen alguns «incidents».	CAPÍTOL _____

- 2 La manera de parlar dels personatges és col·loquial i hi abunden les frases fetes. Explica què volen dir les següents en el seu context:

▶ «si em fas pujar la mosca al nas» (cap. I, pàg. 12)

▶ «i la tieta pesava figues amb les agulles de fer mitja a les mans...» (cap. III, pàg. 21)

▶ «va arreplegar la sucrera, per fer dentetes a Tom...» (cap. III, pàg. 24)

▶ «i els seus [rínxols] el portaven pel camí de l'amargura.» (cap. IV, pàg. 29)

▶ «I llavors se li va trencar el cor, i es va sentir gelosa...» (cap. IV, pàg. 35)

▶ «Ai, no, Tom! Se'm posa la pell de gallina quan et sento cridar.» (cap. VI, pàg. 44)

- 3 L'autor, Mark Twain, va intercalant dins de la narració alguns pensaments que fan reflexionar. Des de la teva experiència, estàs d'acord amb aquest?

[...] «igual com passa amb les desgràcies dels homes, que s'obliden per l'emoció que des-
perden els nous projectes.»

4 L'últim paràgraf del capítol II comença dient:

«Tom va dir-se que el món tampoc no era tan buit, fet i fet. Havia descobert una gran llei de l'acció humana, sense saber-ho; és a dir, que per tal de fer que un home o un nen ambicioni una cosa, l'únic que cal és fer que la cosa sigui difícil d'obtenir. Si hagués estat un filòsof savi i grandiós, com ara l'autor d'aquest llibre, hauria entès que treballar consisteix a fer allò que estàs obligat a fer, i que jugar consisteix a fer qualsevol cosa que no estiguis obligat a fer.»

a Quin fet anterior fa que Tom Sawyer descobreixi aquesta manera humana d'actuar?

b Quina intenció creus que té l'autor quan s'esmenta a ell mateix?

c T'has trobat mai en una situació en què hagi passat el que explica el llibre? Exemplifica-ho.

5 El sermó matinal del diumenge ocupa tot el capítol V del llibre. Quins dos fets van provocar que aquest servei religiós fos «accidentat»?

-------------------------------	-------------------------------

6 Al capítol VI Tom es troba amb Huckleberry Finn, un dels seus companys d'aventures. Escribeu els noms i adjectius amb què se'l qualifica.

Capítols VII-XII

7 Indica a la columna de la dreta a quin capítol correspon cadascun dels continguts.

a Tom es neguiteja a causa de la declaració de l'indi Joe.	CAPÍTOL _____
b Tom i Huck juren solemnement que no diran res.	CAPÍTOL _____
c Després d'una malaltia, Becky torna a l'escola i ignora Tom.	CAPÍTOL _____
d Mentre és al bosc, decideix ser pirata i juga amb Joe Harper.	CAPÍTOL _____
e Tom i Becky es fan promesos. Primera baralla dels joves enamorats.	CAPÍTOL _____
f Tom i Huck presencien un assassinat mentre són al cementiri.	CAPÍTOL _____

8 Al capítol VII Tom i Becky prometen que es casaran en el futur:

«—Ara sí que ja està, Becky. I després d'això, ¿eh?, no has d'estimar mai a ningú que no sigui jo, i no t'has de casar mai amb ningú que no sigui jo, mai de mai i per sempre més. ¿Ho faràs?

—No, no estimaré mai a ningú que no siguis tu, Tom, i mai no em casaré amb ningú que no siguis tu, i tu tampoc no t'has de casar mai amb ningú que no sigui jo.

—I tant. És clar. Això és part del tracte. I sempre, quan anem a l'escola, o quan tornem cap a casa, hem d'anar ben agafadets, si no hi ha ningú mirant... I tu em tries a mi i jo et trio a tu, a les festes, perquè això és el que es fa quan s'està promès.»

Però els problemes sentimentals no tarden a arribar. Què passa en aquest mateix capítol?

- 9** L'espai és un dels elements narratius que ajuden més a l'hora d'imaginar-nos les situacions que explica un autor literari. Al capítol IX Tom i Huckleberry Finn van al cementiri. Completa el text que ajuda a crear una atmosfera de misteri i expectació.

Era un cementiri dels antics, _____. Era al capdamunt d'un turó, a uns dos quilòmetres del poble. Tenia una tanca de fusta _____ a tot voltant, que tombava cap a dins en alguns llocs i cap a fora a tota la resta, però recta mai. Per tot el cementiri hi creixien _____ i _____. Totes les tombes velles estaven _____. No hi havia ni una sola làpida de pedra en tot el cementiri; rètols de fusta amb el cap arrodonit, menjats pels _____, presidien les tombes, s'inclinaven per buscar algun suport i no en trobaven cap. Temps enrere, havien pintat en aquelles fustes « _____ » tal i qual, però ara, a la majoria, ja no s'hi podia llegir ben res, ni tan sols a la llum del dia.

- 10** Llegeix aquest fragment del capítol XII i respon a la pregunta.

«Tom s'havia barallat uns quants dies amb el seu orgull [...] però va fracassar. [...] La vida havia perdut l'encant, no quedava res més que desolació. [...] La tieta estava capficada; va començar a provar de donar-li tota mena de remeis. Era una d'aquelles persones fascinades pels medicaments de marca registrada i per tots els mètodes nous de produir salut o d'adobar-la. [...] La tieta Polly era tan senzilla i tan honrada com llarg era el dia, i per tant resultava una víctima fàcil.»

De quin tipus de narrador es tracta? Per què? _____

- 11** L'obra és plena de supersticions, habituals a l'època de l'autor. Explica les següents:

► Travessar un corrent d'aigua. (cap. VIII, pàg. 61)

► Enterrar una bala de vidre i deixar-la reposar quinze dies. (cap. VIII, pàg. 63)

► Sentir el rac-rac d'un corc. (cap. IX, pàg. 66)

► Udol d'un gos sense amo en direcció a una persona. (cap. X, pàg. 76-77)

Capítols XIII-XVIII

12 Indica a la columna de la dreta a quin capítol correspon cadascun dels continguts.

a Tom revela un secret a Joe i Huck i, tot i que ja marxaven, es queden a l'illa.	CAPÍTOL _____
b Tom va al poble i escolta, d'amagat, les lamentacions dels familiars.	CAPÍTOL _____
c Tom Sawyer, Joe Harper i Huckleberry Finn fugen a una illa i es fan pirates.	CAPÍTOL _____
d Els tres nois apareixen sobtadament al seu propi funeral.	CAPÍTOL _____
e Els nois veuen moviment i s'adonen que els estan buscant.	CAPÍTOL _____
f A la nit hi ha una gran tempesta i l'endemà juguen a indis.	CAPÍTOL _____

13 Relaciona cada oració amb la figura literària que inclou i explica en què consisteix.

a *De tant en tant topaven amb petites clarianes encatifades d'herba i enjoiades amb flors.*

☐ hipèrbole

b *Van esperar el que va semblar-los una eternitat, [...]*

☐ comparació

c *Un gran sortidor de fum blanc [...] s'aixecava en forma de núvol mandrós, [...]*

☐ 2 metàfores

d *[...] tret d'un vigilant nocturn que [...] dormia talment com una estàtua.*

☐ personificació

- 14** Al capítol XIII Tom, Huck Finn i Joe Harper fugen del poble, van a una illa del riu Mississipí i es fan pirates. Escriu els noms que van triar com a pirates i la contrasenya que utilitzaven per tal de no ser descoberts.

Tom Sawyer	_____
Huck Finn	_____
Joe Harper	_____
Contrasenya:	_____

- 15** La nit que Tom Sawyer va a casa seva quan tothom dona els nois per desapareguts sent com parlen d'ells sense saber que els està escoltant. Associa cada oració amb el personatge que la pronuncia.

a «No era pas un vailet dolent, per dir-ho d'alguna manera...»	1 Sid
b «Espero que en Tom estigui millor al lloc on és ara...»	2 Senyora Harper
c «El Senyor ens ho dona i el Senyor ens ho pren.»	3 Tieta Polly

- 16** Després d'haver escoltat el sermó del seu propi funeral, els tres nois apareixen quan ningú no s'ho esperava:

«Tom va rebre més clatellots i més petons aquell dia –segons l'estat d'ànim canviant de la tieta Polly– dels que s'havia guanyat en tot un any; i no hauria sabut dir quina de les dues coses mostrava més agraïment a Déu i més afecte per la seva persona.»

Com interpretes l'aventura dels «pirates» a l'illa del Mississipí pel que fa a les relacions dels tres nois amb les seves famílies i amb el poble en general? Analitza les contradiccions que hi ha en totes dues parts.

Capítols XIX-XXIV

17 Indica a la columna de la dreta a quin capítol correspon cadascun dels continguts.

a Durant les vacances Tom Sawyer agafa el xarampió.	CAPÍTOL _____
b Dia d'examen a l'escola: els alumnes demostren les seves habilitats.	CAPÍTOL _____
c Tom diu que va somiar les lamentacions dels familiars.	CAPÍTOL _____
d Durant el judici Tom declara contra l'indi Joe: aquest s'escapa per la finestra.	CAPÍTOL _____
e Tom diu que ha estripat ell la pàgina del llibre del mestre per salvar Becky.	CAPÍTOL _____
f La tieta Polly troba l'escorça que demostra que Tom havia estat allí.	CAPÍTOL _____

18 A vegades, els autors literaris avancen esdeveniments per tal de crear expectació en els lectors: és la tècnica anomenada **anticipació**. Escriu-ne un exemple que hi ha al capítol XXI (pàg. 131).

19 Durant el dia d'examen a l'escola, una noia llegeix un poema en veu alta. Hi ha alguns exemples d'**hipèrbaton**, la figura literària que consisteix a canviar l'ordre habitual de les paraules d'una oració. Torna a escriure els versos amb l'ordre habitual que tindrien si no estiguessin subjectes a una rima.

a «Però per una temporada t'haig d'abandonar!»

b «i records ardents el meu front fan cremar!»

c «Però no m'avergonyeix tenir el cor de sentiment ple»

d «Benvinguda i acollida vaig ser en aquest estat
curull de valls i muntanyes que ara enrere deixaré»

e «quan, clara Alabama, amb fredor l'esquena et giraré!»

20 Durant el capítol XXII l'acció es trasllada a l'escola del poble:

«Les vacances s'acostaven. El mestre, sempre sever, es va posar més sever i més exigent que mai, perquè volia que l'escola fes bona impressió el dia d'examen. [...] I les fuetades del senyor Dobbins eren molt vigoroses, a més; perquè encara que al dessota de la perruca hi tingués un cap perfectament calb i brillant, acabava d'assolir la mitjanja d'edat i no hi havia cap senyal de feblesa en la seva musculatura. [...] La conseqüència era que els nens més petits vivien els dies dominats pel terror i el patiment, i a les nits planejaven la revenja.»

En què va consistir aquesta venjança? Quins preparatius previs va comportar?

21 El temps intern d'una novel·la és variable: una sola pàgina pot explicar els fets transcorreguts en una nit o bé entretenir-se relatant amb tot tipus de detalls una estona de pocs minuts. Indica les referències al temps intern que hi ha al capítol XXIII.

pàg. 143: _____

pàg. 144 (n'hi ha dues): _____

pàg. 145: _____

22 A la novel·la *Les aventures de Tom Sawyer* abunden els diàlegs entre els personatges. Amb aquest estil directe llegim les paraules exactes que van pronunciar. Acaba les oracions de sota.

«—Sí... Això és veritat. Però no puc suportar sentir com diuen tantes coses lletges d'ell, quan resulta que ell no va fer... allò.»

«—Jo tampoc, Tom. Senyor Déu meu, els sento dir que és un mal home [...].»

► Tom va dir que allò _____

► Huck va afegir que ell _____

Capítols XXV-XXX

23 Indica a la columna de la dreta a quin capítol correspon cadascun dels continguts.

a Tom i Huck investiguen l'amagatall número 2 de l'indi Joe.	CAPÍTOL ____
b Tom i Becky van a un pícnic. L'indi Joe vol venjar-se de la vídua Douglas.	CAPÍTOL ____
c Tom entra a l'habitació 2 de la taverna i troba l'indi Joe dormint.	CAPÍTOL ____
d Després de declarar al judici, Tom és un heroi davant de tot el poble.	CAPÍTOL ____
e A la casa encantada Tom i Huck senten l'indi Joe i l'espanyol borni.	CAPÍTOL ____
f Tom i Huck busquen tresors.	CAPÍTOL ____

24 Després de llegir el que diu el narrador al capítol XXV i el significat d'un dels mots que hi surten, redacta un text on has d'explicar amb les teves paraules què volen dir aquestes dues línies i si, des de la teva experiència, creus que això passa sovint.

«Com sempre, el món voluble i poc reflexiu va acollir Muff Potter i el va afalagar amb tant d'excés com abans l'havia insultat.»

voluble: *adj.* Que gira fàcilment. // Que és mudadís i inconstant.

25 Mentre Tom i Huck busquen tresors de nit, hi ha una descripció de l'ambient que envolta aquesta escena. Quina intenció té l'autor a l'hora d'escriure això?

«Els esperits xiuxiuejaven entre la remor de les fulles, els fantasmes sotjaven des dels racons tenebrosos, l'udol profund d'un gos flotava a la llunyania, un mussol va respondre amb la seva nota sepulcral.»

- 26** Llegeix el fragment següent del capítol XXVI, quan Tom i Huck volen desenterrar un tresor amagat. S'hi utilitzen tres tipus de discurs: **narració**, **descripció** i **diàleg**. Indica què es diu en cadascuna d'aquestes parts.

«—Escolta, quan es veu una d'aquelles llums blaves fent pampallugues, ja t'hi pots jugar qualsevol cosa que al darrere hi ha un fantasma, i no gaire lluny. És de lògica. Perquè saps perfectament que aquestes llums no les fa servir ningú més que els fantasmes.

—Sí que és veritat. Però el cas és que no surten de dia, o sigui que, ¿de què serveix que tinguem por?

—També és veritat. Anirem a la casa encantada, si tu dius que és el que hem de fer; però a mi em sembla que és arriscat.

A aquelles altures ja havien començat a baixar pel turó. Al seu davant, enmig de la vall il·luminada per la lluna, s'alçava la casa «encantada», totalment aïllada, sense cap tanca que l'envoltés, amb les males herbes ofegant-li el pas de la porta, la xemeneia feta miques, sense finestres, amb una de les cantonades del teulat ben enfonsada. Els nois se la van mirar una estona, com si esperessin veure una llum blava que es passegés per l'interior; llavors, parlant en veu baixa, com s'esqueia a l'hora i a les circumstàncies, van tombar cap a la dreta, per fer una bona marrada i no acostar-se a la casa encantada, i després van enfilar cap al poble tot travessant els boscos que adornaven la banda del darrere de Cardiff Hill.»

diàleg

descripció

narració

- 27** Al capítol XXX Huck segueix l'indi Joe i sent que aquest es vol revenjar de la vídua Douglas. Escribe les seves paraules exactes on n'indica el motiu.

Capítols XXXI-XXXVI i conclusió

28 Indica a la columna de la dreta a quin capítol correspon cadascun dels continguts.

a En un <i>flashback</i> s'explica com Tom i Becky es van perdre a la cova.	CAPÍTOL _____
b S'adonen que Tom i Becky no han tornat del pícnic i els busquen a la cova.	CAPÍTOL _____
c Huck s'escapa, però Tom el fa tornar amb la promesa que seran bandolers.	CAPÍTOL _____
d En una festa a la casa de la vídua Douglas, Tom ensenya el seu tresor.	CAPÍTOL _____
e Troben l'indi Joe mort dins la cova. Tom i Huck hi tornen i troben el tresor.	CAPÍTOL _____
f Tom troba una sortida i són rescatats. El jutge Thatcher fa tancar la cova.	CAPÍTOL _____

29 Cap al final de l'obra, al capítol XXXIII, es produeix un canvi de punt de vista narratiu des de l'últim paràgraf que comença a la pàgina 200 («Tom jeia en un sofà amb un auditori delerós al seu voltant...») fins que acaba a la pàgina 201 («...i llavors els van dur cap a casa.»). Què s'hi explica i quina importància té en el relat?

30 Al començament del capítol XXXIV s'indica quina fou la fi de l'indi Joe. Explica-ho amb les teves paraules.

31 A l'últim capítol de la novel·la, el XXXVI, Huckleberry Finn es rebel·la contra el nou estil de vida que li han imposat, ara que se n'encarrega la vídua Douglas i té diners.

«Escolta, Tom, això de ser ric no està pas tan bé com diuen. Només són maldecaps i més maldecaps, suor i més suor, i tota l'estona tens ganes de morir-te per deixar de patir d'una vegada.»

Creus que exagera? Què pensa la societat actual del fet de ser ric? _____

Qüestions generals sobre *Les aventures de Tom Sawyer*

32 Aquesta edició de *Les aventures de Tom Sawyer* conté il·lustracions de Fabio Sardo. Ordenant-les correctament obtindràs un resum dels principals fets de la novel·la.

a Tom i Becky perduts a la cova.	pàg. 16-17
b Tom dona medecina al gat.	pàg. 41
c Tom, Joe i Huck juguen a l'illa.	pàg. 54
d Dia d'examen a l'escola.	pàg. 70
e El gos persegueix l'escarabat a l'església.	pàg. 87
f Tom i Becky seuen junts a classe.	pàg. 108
g Tom a punt d'emblanquinar la tanca.	pàg. 138
h Tom i Huck troben el tresor dins la cova.	pàg. 162
i Tom i Huck a la casa encantada.	pàg. 192
j Tom i Huck al cementiri.	pàg. 210

33 Pel que fa a l'**estructura** de la novel·la, amb quina afirmació estàs més d'acord? Argumenta-ho.

El punt de vista narratiu de la novel·la és lineal: hi ha un únic fil que es va desenvolupant.

En aquesta novel·la hi ha diversos fils narratius que es van alternant i apareixen de manera intermitent.

34 A la conclusió l'autor diu que s'acaba aquesta història d'un noi i que "no podria continuar gaire més sense convertir-se en la història d'un home". Creus que el relat s'hauria pogut allargar?

Fem treballar els músculs de l'escriptura!

Tria un dels exercicis següents.

- Escriu un breu assaig en què desenvolupis la idea que es desprèn d'aquest fragment final del capítol VII de *Les aventures de Tom Sawyer*.

«Es van dir l'un a l'altre que s'estimarien més ser proscrits durant un any al bosc de Sherwood, que president dels Estats Units per sempre més.»

- ☐ Escull una de les opcions següents com a argument de la teva creació textual:
- a** Escribe una aventura en què els protagonistes siguin adolescents. Ambienta-la en un poble on hagin passat les vacances d'estiu, de manera que no tingui res de rutinària. Procura que els protagonistes siguin tant nois com noies. No t'oblidis de posar-hi plantejament, nus i desenllaç.
 - b** A la conclusió del relat (pàg. 220), Mark Twain llança una idea: reprendre la història dels protagonistes quan ja siguin homes fets i drets. Entoma el repte i reprèn la biografia de Tom Sawyer o de Huckleberry Finn passats quinze o vint anys des del moment de les aventures que has llegit.

[illegible]

A l'entorn de... «El món del Mississipí»

(activitats associades al quadern documental)

A Omple la fitxa biogràfica de Mark Twain. Acaba les oracions.

- 1 El nom real de Mark Twain fou _____
- 2 Literàriament parlant, és considerat _____
- 3 Als 3 anys anà a viure a _____ (el Saint Petersburg de les seves obres.)
- 4 Va exercir molts oficis, com ara _____
- 5 Gràcies al seu coneixement del llenguatge es va dedicar a _____

B Relaciona els títols d'obres de Mark Twain amb el gènere al qual pertanyen.

a llibre de viatges	☐ <i>Les aventures de Tom Sawyer</i>
b novel·la satírica	☐ <i>Els innocents a l'estranger</i>
c autobiografia	☐ <i>L'edat daurada</i>
d novel·la d'aventures	☐ <i>Un ianqui de Connecticut a la cort del rei Artús</i>
e novel·la de ciència-ficció	☐ <i>Les aventures de Huckleberry Finn</i>
	☐ <i>La tragèdia d'en Cap-de-Trons Wilson</i>
	☐ <i>La vida al Mississipí</i>
	☐ <i>Una vida dura</i>
	☐ <i>El príncep i el captaire</i>

C Mark Twain va escriure sobre situacions que coneixia i moltes de les seves obres tenen elements autobiogràfics.

En qui es basa el personatge de Tom Sawyer? _____

D La importància del riu Mississipí en la vida de Mark Twain fou molt gran, fins i tot a l'hora de triar un pseudònim quan Samuel Clemens va començar a signar articles periodístics i, posteriorment, les seves obres literàries. D'on prové, doncs, el pseudònim?

«mark twain» vol dir... _____

Editorial Casals
www.bambulector.com